

6. DABISKO UN ANTROPOGĒNO FAKTORU IETEKME UZ UPJU HIDROLOĢISKO REŽĪMU

Hidroloģiskā režīma mainību ietekmē dabisko un antropogēno faktoru kopums. Vispirms ir svarīgi izpētīt un noskaidrot dabisko faktoru kopumu pētāmajam ūdens objektam. Dabiskos faktorus var iedalīt:

- 1) klimatiskie – nokrišņi, gaisa temperatūra, kopējā iztvaikošana (evapotranspirācija), vējš, gaisa masu cirkulācija.
- 2) baseina virsmas raksturojošie – reljefs, ģeoloģiskā uzbūve, augsnes, veģetācija, zemes lietojuma veidi, ļoti svarīgi ir arī baseina mežainums, purvainums un ezerainums.
- 3) hidrogrāfiskie - upju tīkla biežība, baseina forma.

Upju notece ir galvenais atjaunojošo ūdens resursu veids, tādēļ jebkura saimnieciskā darbība ietekmē upju režīmu. Ūdeņi ir labi indikatori, kas parāda ūdens resursu stāvokli. Daudzās pasaules valstīs upes ir galvenais ūdens avots saimniecībā. Saimniecības darbības veidus, kas ietekmē dabīgas upju noteces režīma izmaiņas, var iedalīt divās grupās:

- 1) veidi, kuri “netiešā veidā” var ietekmēt upes noteces režīma izmaiņas. Tie saistīti ar baseina ūdens bilances elementu mainību, kad tiek izmainīti upes baseina virsmas apstākļi: mežu izciršana un apmežošana, purvu un pārmitro zemju nosusināšana, agrotehniskie pasākumi, teritorijas urbanizācija;
- 2) veidi, kuri “tiešā veidā” var ietekmēt upes noteces režīma izmaiņas. Tie ir saistīti ar ūdens resursu lietošanu, zemju apūdeņošanu, ūdenskrātuvju un hidrotehnisko būvju izveide uz upēm, teritoriāla ūdens resursu pārdalīšana no jauna. Pēdējie divi ļoti būtiski var izmainīt upju noteces hidroloģisko režīmu.